

Kuukiri

Nr. 1 (110) Jaanuar 2003
Tellijatel hind 3 krooni

2. märtsil on Riigikogu valimised

Milliste reeglitega mängitakse?

* Iga erakond tohtis üle Eesti Vabariigi laiali jagada 125 kandidaadikohta ja mitte enam. Vähem küll.

* Igas valimisringkonnas tohtis ühe konkreetse partei, näiteks Keskerakonna kandidaatide arv olla sellele ringkonnale antud mandaatide arv pluss kaks. Viljandi-Järvamaa ringkonnale anti õigus valida Rügiokku 9 liiget.

* Valijate arv 20. oktoobri kohalike omavalitsuste valimistel oli Viljandi-maal (koos Viljandiga) 44 825 ja Järva maakonnas 30 403 valijat, kokku seega 75 228. Eelseisvatel valimistel on valijate arv ligilähedaselt sama, kusjuures valima tulevad neist paraku umbes pooled.

* Täismandaadiks vajalik hääle arv saadakse hääletanute arvu mandaatide arvuga jagades. Seega pääseb järgmisse Riigikokku meie ringkonnast ligikaudu 3700 häälega.

* Neil valimistel rakendub esimest korda niinimetatud 75 protsendi seadus. Mis see on? Seda seletada on lihtne ja ilma näiteta samas keeruline.

● "Meiega võidavad kõik!"

JAAN PÄÄSUKESE foto

Seni kehtis kord, et kõik hääled, mille eest ringkonnas täismandaati ei saanud, läksid Tallinna ühiskatlasse. Edgari katlasse, kui senist näidet korrata. Oletame, et Keskerakond kogus ringkonnast 3700 x 3, see on 11 100 häält miinus üks hääle. Kolmandast man-

daadist jäi üks hääle puudu! Mandaati ei saadud ja 3699 hääle kolisid partei keskimekirja toetama. Süsteem oli ühesuunaline – maakondadest hääle keskusesse pumpamise süsteem. Nüüd on pilt teine. Milline?

(Järgneb 3. lk.)

Sõnumeid

Tõnissoni 134. sünniaastapäeval Mursi talus

22. detsembril kogunes perenaise Ulvi juurde toatäis rahvast. Oli noori ja vanu – huvilisi naabertalust Viljandini.

Koosviibimise avas Parveotsa talu perenaine Helgi Oidermaa Uusna külast. Ta luges ette katke raamatust "Viljandi Kirikumõis kõneleb", milles kirikuõpetaja Jaan Lattik meenutab oma kokkupuuteid vendade Jaani ja Mats Tõnissoniga.

Edasi pajatas huvitava elulooga Helgi Oidermaa oma lapsepõlvest, mil tema tädi tihedalt Jaan Tõnissoni perega läbi käis. Tädi oli tunnistajaks ka suurmehe arreteerimisel 1940. aasta 13. detsembril. Samuti jäi lapsele meelde kurb õhkkond ajal, mil suri Jaani vanem poeg Ilmar. Riigimeest ennast mä-

letatakse väga hea suhtlejana, kellest õhkus südamlikkust ja hoolivust.

Kaljo Vellearu pajatas mälestustahvli paigaldamisest Mursi talule 1988. aasta 22. detsembril. Ajalugu on see, mida tuleb talletada, sest iga päev võib jääda viimseks.

Külavanem Kadri Vollmann meenutas isa Hermann Evertit, kes kasvas ajal, mil Jaan Tõnisson juba avalikkuse ees tegutses ja perepojale suureks eeskujuks oli. Isiklikult puutus ta kokku suurmehega, hea tuttav oli Ilmari naisega.

Mihkel Lees, kelle teadmised Jaan Tõnissonist pärinevad peamiselt raamatutest, tõi välja tulevase riigimehe ja professori edu saladuse. Jaanist poisikesena eriti ei loodetud. Tänu järjekindlusele, töökuusele ja edasipüüdlikkusele arendas noormees välja oma märkimisväärsed võimed. Ta tahtis olla esimene.

Need ja veel paljud teisedki jutud mahtusid meie kolmetunnisesse koostumisse.

Liivika Rebane

Kohvikuõhtu

24. jaanuaril kell 20 on kohvikuõhtu Viiratsi kool-huvikeskuse saalis. Mängib ansambel "Boomer". Lõbusaid vahelalu Aarne Pärnalt. Hind 50 krooni. Kirja saab panna end Viiratsi rahvamajas telefonil 94 307.

"Helisevat muusikat" vaatama!

9. märtsil korraldab Viiratsi rahvamaja ühiskülastuse, et Tallinna Linna-hallis vaadata "Helisevat muusikat". Pääse koos sõiduga maksab 320 (pääse 239) krooni.

Soovijad panevad end kirja rahvamajas (94 307), kuhu tuua ka 1.-10. veebruarini raha.

Ootame abi

Armsad inimesed! Palun leidke võimalus toetada Vana-Kubja talu Verilaskes külas, mis tulekahjus hävis. Jaak Kimmeli hoiuarve Hansapangas on 1107469750.

VOLIKOGUS

2002. aasta viimane volikogu istung algas tavapäraselt pidulikult Viiratsi kooli aulas. Enna Londile anti kätte aasta kultuuripreemia. Ta pälvis selle kauaaegse haridustöö eest. Enna Lond juhib volikogu haridus- ja kultuurikomisjoni. Ta on olnud ka kõikide koosseisude volikogu liige.

Investeeringutoetus maarahvale

Külaliseks oli "Kodukant Viljandimaa" liikumise juht Kaja Kaur, kes rääkis põhjalikult küla arengukava vajalikkusest, selle koostamisest ja infopunktide väljaarendamisest.

Kaja Kaur jagas informatsiooni ka sügisel käivitatud projektist "Eesti külad". Projekt keskendub eelkõige koolitusele, et koostada küla arengukava jaoks vajalikku dokumentatsiooni. Apriillis valmib selleletemaline käsiraamat.

Praegune valla põhimäärus võeti vastu 1997. aastal. Et vahepeal on muudetud kohaliku omavalitsuse korralduse seadust, siis tingis see muudatuste tegemist ka Viiratsi valla põhimääruses.

Komisjonide esimehed Mati Leemet, Enna Lond, Ülle Gurjev ja Jaanus Pukk nimetasid liikmed, kes kinnitati hääletamusega.

Volikogu liige Roland Tulik avaldas rahulolematust liikmete nimetamise üle. Ta leidis, et nimekirjad pole tasakaalus. Näiteks ei kuulu reformierakonnast komisjonidesse ühtki liiget.

Eelarved

2003. aasta eelarve projekti tutvustas majandus- ja eelarvekomisjoni esimees Mati Leemet.

Selle mahuks kujuneb ligikaudu 25 miljonit krooni. Lõviosa kuludest moodustavad haridus ja sotsiaalhoolekanne. Pärast laenu osamaksete tasumist jääb jooksvatest kuludest järele umbes 1,2 miljonit krooni, mis kasutatakse investeeringuteks. Praegu on see summa plaanitud Viiratsi Lasteaiale (katus) ja Kalmetu koolile (akende vahetus). Volikogu toimimise ajaks ei olnud selged riigipoolsed summad. Seoses sellega tuleb eelarves veel olulisi muudatusi.

2002. aasta eelarves tehtud muudatused tulude osas olid järgmised. Suurendati üksikisiku tulumaksu laekumist 820 000, sponsorlust 68 440, toimetulekutoetust 133 000, tiigrihüppe sihtasutuselt saadud raha 25 282 ja keskkonnanorrashoiu raha 27 500 krooni.

Tulude osa vähendati 400 000 krooni. See puudutab esialgselt plaanitud laenu, mida siiski ei võetud.

Kulusid suurendati: Viiratsi lasteaia mänguväljakuks 68 440, Viiratsi koolile arvutustehnika ostuks 46 835, Kalmetu koolile arvutite ostuks 28 447, kapitaalremondiks 49 000 ning nõudepesumasina ostuks 16 000, Viiratsi raamatukogule mööbli ostmiseks 60 000, valveteledeks 13 000, korrashoiuks 14 000 ja elektrikuludeks 3000 krooni. Suurendati ka toimetulekutoetuse osa 133 000 krooniga, arvlimest teiste omavalitsustega 180 000, sotsiaalhoolduseks 5000, keskkonnanhoiule 37 500 ja Leemeti ta-

lule tulekahju tagajärgede likvideerimiseks 30 000 krooni.

Vallavalitsus

Vallavanem Väino Luik tutvustas vallavalitsuse liikmete töökohustusi. Vallavalitsuse ülesandeks on volikogule materjalide ettevalmistamine ja kohaliku elu igapäevane korraldamine.

Abivallavanem Sulev Kannimäe tegeleb maakorralduse, teedemajanduse, kultuuri- ja haridusküsimustega. Nõunik Mati Tambergi rida on ehitus, keskkonnakaitse, heakord ja kommunaalmajandus. Sotsiaaltöö spetsialisti Ülle Lepiku ülesand on sotsiaalhoolekanne ja lastega seotud küsimused. Kalur Leo Aasa pärusmaa on Võrtsjärv ja Valma kandi probleemide toomine vallavalitsusse.

Viljandi Ühendatud Kutsekeskkooli direktor Margus Ojaots tunneb põhjalikult hariduselu. Tema juhitava kooli peahoone asub Vana-Võidus. Tänu Ojaotsale on lahenedas Vana-Võidu kommunaalprobleemid. Teet Soorm, valla suurima ettevõtte juht, omab kaht kõrgemat haridust. Ta annab üldmajandusalast nõu.

Vallavalitsuse istungil osalemise eest saavad Aasa ja Ojaots 250 krooni, palgalised töötajad istungitel osalemise eest lisatasu ei saa.

Otsustati maksta jõulutoetust vallavalitsuse ja allasutuste töötajatele poole kuupalga ulatuses. 145 valla töötajat said selle põhjal lisatasu kokku 221 430 krooni.

Vara

Volikogu otsustas anda riigilt saadud Vana-Võidus asuv vara munitsipaalasutuse "Viikom" valdusse. Ülevõtmisega seotud toimingud on kestnud juba kolm aastat. Nüüd saavad üleantud majade elanikud oma kortereid erastada.

Valma üldplaneering

Kehtestati Võrtsjärve piirkonna Valma osa üldplaneering.

Valmas elab paarsada inimest, suvel aga mitu korda rohkem. Piirkonnas on põhitegevusteks kalapüük ja puhkamine, suureneb põllumajandusega tegelejate hulk. Tulevikus kujuneb see kant põhiliselt puhke- ja turismimajandusega tegelevaks. Kerivad kämpingud. Selleks on vajalik detailplaneering järve rannas, mida finantseeritakse välisfondide rahast.

On vaja välja ehitada korralik veevärk, kanalisatsioon ja tänapäevastele tingimustele vastav heitveepuhasti. Tuleb korraldada teed, platsid ja tänavavalgustus. Jäätmemajanduse toimimiseks tuleb kehtestada igale majapidamisele jäätmemaks.

Planeeringu materjalidega on võimalik tutvuda vallamajas toas 111.

Maaga seotud probleemid

Maakomisjoni esimees Jaanus Pukk selgitas vajadust kinnitada viimased erastada soovitud maatükid. Nende suhtes saavutati erastajate vahel kokkulepe. Ülejäänud maade osas, kus kokkulepet ei saavutatud, hakkab kehtima

maareformiseaduse muudatuse seadus, mis sätestab haritava maa kasutusvalduse.

Vallavalitsus on teinud Verilaske külas asuva Päeva elamu omanikule Tiit Otsale ettekirjutuse lagunenud hoone kordategemiseks. Omanik ei ole sellele reageerinud. Maareformiseadusest tulenevalt on vallavalitsusel õigus teha maavalitsusele ettepanek ehitise sundvõõrandamiseks.

Toomas Kullil oli õigus Viiratsi vallas tagasi saada maad. 2000. aastal, mil ta alustas tagastamise menetlust, polnud maad kinnistu endistes piirides tagastada võimalik. See oli erastatud kinnistul asuva elamu omanikele. Volikogu otsustas, et Kulli kinnistu moodustatakse munitsipaalmaast.

Ühistegevuskoda

Viljandimaa Ühistegevuskoda sai alguse projektist, mille on kokku kirjutanud mitu firmat. Rootsi riigi rahastatud projekti põhjal luuakse nõuandekeskus. Tänu kohapealsetele aktiivsetele viiratsilastele hakkab see mittetulundusühing tegetsema Viiratsi valla-maja teisel korrusel. Juhtima hakkab seda Kalle Riitmuru. Kaasavedajad on Viljandimaa rahvakoolitus, Viljandi taluliit, Viiratsi külvavanemate kogu ja vallavalitsus.

Avaldused

Volikogule loeti ette kodanik Roometsa avaldus, milles ta süüdistab Juhhan Juhkamsood vägivaldsuse käitumises. Volikogu pädevuses pole anda hinnangut sellele, mis kuuluvad politsei kompetentsi. Seetõttu piirdui informatsiooniga.

Pille Vaiksaar pöördus volikogu poole avaldusega, milles palutakse leida lahendus Vana-Võidu võimlate olukorrale. Kutsekooli direktor Margus Ojaots selgitas olukorda. Praeguseks on võimla prügist tühjaks veetud. Ekspertinangu kohaselt oleks õigem ehitise lammutada. Hoone on talvel külm ja suvel kuum. Hoonet kellelegi tasuta kasutada anda ei luba seadus, sest tegemist on riigivaraga. Muinsuskaitsele on tehtud hoone lammutamise taotlus.

Volikogu arutas Uusna Haridusseltsilt saadud kirja, mis puudutas Uusna vana koolimaja.

Selle pärast on päid valutatud korduvalt. Reaalset lahendust pole leitud. Ideaalvariandis nähakse selles erihooldekodu, kuid puudub raha. Viiemiljonilise maksumusena seisab ta endisel maakonna riiklike investeeringute plaanis. Hoone ootab paremaid aegu, paremaid otsuseid. Vald ei suuda maksta ekspluatatsioonikuluseid. Suviseid koolikokkutulekuid ei keela aga keegi ei praegu ega edaspidi.

Roland Tulik edastas Uue Elu koguduse pöördumise, milles palutakse vallalt ruume piiblitundideks. Vallavalitsus vastas avaldusele eitavalt. Volikogu otsustas vallavalitsuse otsust mitte muuta.

Järgmisel volikogu istungil tulevad lugemisele 2003. aasta eelarve ja valla põhimääruse muudatused.

Maret Lina

MIS REEGLITEGA 2. MÄRTSIL MÄNGITAKSE?

Miks eelistan Keskerakonda?

Kas Keskerakonna programm on mulle sõnasõnalt vastuvõetav? Muidugi mitte. Aga mul on olnud võimalus osaleda selle koostamisel.

Kas ma kiidan õigeks ja heaks kõik meie juhi ja juhtide otsused? Muidugi mitte. Aga keegi pole mind takistanud neid avalikult arvustamast. Ja seda olen ma ka teinud, et küll saab.

Kas mulle meeldib Edgar Savisaar? Rohkem meeldib, kui ei meeldi. Suur poliitik ja isiksus pole ta mitte ainult minu, vaid üldsusegi meelest. Kas Edgar on võimuahne? Kindlasti on. Kas Edgar on ahne ja oma kauka täitja? Kindlasti mitte. Klähvigu koerad, mida tahavad!

Juuresoleva foto Savisaare perekonna Hundisilma talust avaldan esmakordselt. Asub see talu Palmse lossi lähedal tolmuse külatee ääres tõelises võpsikus. Klatšiajakiri "Kroonika" toob ära foto Rakvere ärika 40 miljonit maksnud eramust ja selle naftašeiiklikust luksusest. Nimetatu ja Tallinna kurikuulsa Tiskre lollidekvartali kõrval on Hundisilma elamine kui popsioon. Siinsamas on meri ja Võsu rand ja Käsmu. Kas Edgar tõesti poleks saanud lubada endale sääsevaba vaadet merre lojuvale päikesele? Küllap oleks. Ainult et Edgar istub pärast Tallinna valitsemise lõpetamist õhtul autosse ja sõidab magama Hundisilma tallu, kus puudub veesilm, puuduvad avarus ja igasugune luksus.

Ma ei tea, kuidas sulle, lugeja, aga mulle avaldab see mõju. Pole luksus-häärberedid ka meie kandidaatidel Riigikokku: ei Kimberil, Ömblusel ega Rahnelil. Ei kellelgi. Minu silmis on see ilus.

Kelle poolt ma ise hääletan? Arnold Kimberi poolt muidugi. Soovitan teistelegi.

Milliste reeglitega mängitakse?

Palun lugeda siinkohal uuesti üle esimesel leheküljel kirjutatu.

Nüüd on lugu nii, et mandaadi saamiseks piisab, kui ringkonnas kogutakse 75 protsenti häältest, ülejäänud 25 protsenti täismandaadini annab Tallinn, meie näite puhul Edgari ühispada. Häälte liikumine on seega mitte ainult maakonnast Tallinna, vaid ka vastupidi. Muidugi vähendab see keskpingere mõjukust ja persoonide arvu. Need on tänu kõrgele kohale partei pingereas (näiteks esimesed viiast) tegelikult Riigikogus juba enne valimisi. Nende jaoks on valimised formaalsus, liivakastimäng.

* Seega partei edetabel annab Riigikogu liikme nime, palga ja eelised. Valimisringkondades see nii ei ole. Kandidaadi koht (asend, paigutus) ringkonna nimekirjas pole oluline, maksab ainult saadud häälte arv. Kas hääled kogus ringkonna esinumber (Kimber) või viimane (Rahnel), sel pole vähimatki tähtsust. Erakonna hääled summeeritakse, summa jagatakse täiskvoodele (näiteks 3700) ja saadakse Riigikokku pääsenute arv. Kui ülejääk on 75 protsenti mandaadist või enam, saadakse puuduv Edgari katlast juurde. Kui ülejääk on alla 75 protsenti mandaadist, rändab see Tallinna keskatlasse.

Ja ongi kõik! Kogu tarkus.

ENNUSTUS

Taevas olgu tänatud – suurem Tallinna dessant jäi seekord tulemata. Mõtlen pealinna daame-härrasid, kes mulgi valijaid meenutavad ainult siis, kui tahavad pealinnas oma toole ja kõrgeid ameteid tagasi saada. Mõned desantlased siiski üritavad, näiteks kikkilipuga ülbus, kunagine välisminister Ilves. Kord nelja aasta tagant meenutab see härra oma Mulgimaa juuri, mida iseloomustavad laokil talu ja mahaparseldatud mets. Aga kordan: desantlased ei anna tooni ja valijatel on võimalus saata Riigikokku kohalikud mehed-naised.

Ennustan, et Riigikogu liikmeteks saavad Allik ja Käärma Rahvaliidust, Seeder "Isamaast", Kimber ja Marrandi Keskerakonnast. Häid šansse arvatakse olevat ka linnapeal Arul, aga ise ma kahtlen selles. Tegelikult on Eestis ainult kaks erakonda, kes mingilgi määral on omaks võtnud mure 4/5 ees-timaalaste toimetuleku pärast, reformikad aga kaitsevad järgalt ainult kapitalistide huve. Kallase viimane üllitis, siinse Eesti pass, oli kohati lausa vastik lugeda oma avaliku irvitamisega töötajate üle. Nii et küsimus pole linnapea Aru isikus, vaid oravate poliitikas. Kohalikel valimistel üle 900 hääle kogus Aru ju parteituna. Karismaatilise isikuna on Arul šansse ometi.

KES ON ÜLEJÄÄNUD KOLM?

Ma ei oska vastata. Küllap korjavad keskerakondlased ja rahvaliidlased mõne mandaadi veel, kumbki erakond loodab ju kolmandikku. Pole sugugi võimatu, et respublikaanlased ka mandaadi saavad. Võib-olla on see meie Männiste? Tegemist on aruka naiseaga.

SOOVITUS

Kui ennustused enam-vähem täituvad, on järgmine peaminister Edgar Savisaar, kes peab valima pankurite ase-

mel uue liitlase. Tõenäoliselt Rahvaliidu, kuigi viimase senine taktika on olnud livimine, lukuaukudest läbipugemine ja kavaldamine. Antagu andeks, aga minu mulje on küll selline.

Savisaar peab nimetama uue maavanema. Nimetabki oma kandidaadi, see aga hääletatakse kohalike omavalitsusjuhtide poolt maha. Ei meeldi ja kõik.

Vana rebane Edgar nimetab uue kandidaadi, see aga ei näe ega kuule ja on lombakas pealegi, kui olla kujundlik. Loomulikult tuleb seegi maha hääletada. Sellega on omavalitsusjuhtide laul lauldud ehk "pesnja sbeta", nagu ütles venelane. Nüüd on peaministril voli maavanem nimetada. Kelle ta nimetab? Aru on Riigikogus (või kõrvalejätetu kui valele kaardile panuse teinud mees), Kimber Riigikogus... Ja vaevalt Kimber suhteliselt vähetähtsat lilleneiu kohta, milleks Laari poliitika maavanema on muutunud, väga igatseksi. On, on keskmehi, kes seda kohta tahavad.

Kui tulevane Viljandimaa maavanem kord peab keskerakondlane olema (miks ka mitte?), siis olgu see arukas ja tasakaalukas kohalik mees. Natuke poliitik, juhtimist proovinud, korralike elukommetega ja kindlasti aus. Ma ei vihja, aga paraku on senisel maavanemal ka selliseid ahvatlusi olnud, millele ta pole suutnud ära öelda.

Järgmise mehe au peab olema plekita. Kas on keskmestel selline mees pingil? On! Selline mees oleks... Aga jäägu nimi nimetamata.

Veel soovitusi.

Kes ei tea, millist persooni keskmeste kandidaatidest toetada, hääletagu ükskõik kelle poolt.

Kui olete kord otsustanud valima minna, ärge oma häält raisake erakondadele, kes 5 protsenti valimiskünnist tõenäoliselt ei ületa, toetage Keskerakonda. Kõik meiega ei võida (loosung pole õnnestunud), pankurid ja miljardärid kindlasti mitte, aga põllumees ja vaesem rahvas on juba võitnud: koolipiima, koolitoidu, Laari minema kupatamise ja mõnda muudki, ka reaalse pensionitõusu.

TULGE 2. MÄRTSIL VALIMA! NURGA TAGA KIRUMINE EI AITA!

Vello Lattik

● Savisaare perekonna Hundisilma talu asub Palmse lossi lähedal tolmuse külatee ääres tõelises võpsikus.

VELLO LATTIKU foto

Valla kultuuripreemia sai Enna Lond

Külastasin sarmikat koolmeistrit tema kodus aastavahetuse künnisel

Kas oled põlisviiratsilane?

Isa ja ema on mul Viljandist pärit. Kui tädi ära küüditati, asuti elama praeguse seakombinaadi taga asuvasse Laose talle. Mul oli kaks venda ja kolm õde.

Emast meenub lugu seoses jõuludega. Ta käis siis veel karjalaudas tööl. Jõuluõhtul ütles ema, et peab veel lauta tööle minema. Natukese aja pärast tuli jõuluvana. Kui ta mu sülle võttis, olid tal tuttavad, justkui ema kindad käes. Sain kingituseks roosa klaasist sullepea. Need olid viimased jõulud emaga.

1951. aasta kevadel suri ema. Jäime üksi: isa ja viis last. Siis sai isa 25 + 5. Kutsuti lihtsalt Viljandisse ja viidi vangi. Ma mäletan, et olime vennaga lehmakarjas, kui siis tuldi ja võeti ka viimane lehm laste käest ära. Jäeti meid sinna põllule kahekesi.

Meid jaotati laiali: isa õde võttis kaks poissi, ema õde kaks tüdrukut. Mind hakkas kasvatama naabri vanatädi, keda natuke teadsin.

Kogu vara viidi kolhoosi. Olin nii kange, tollal esimeses klassis, kui läksin kolhoosi keskusesse ja nõudsin tagasi oma roosat sullepead. Muidugi ma ei saanud seda.

Kus omandasid koolihariduse?

Neli esimest aastat käisin Asumaa Algkoolis, põhikoolis Holstres ja Viljandi 2. Keskkoolis. Edasi tuli tööle minna, sest polnud kedagi, kes oleks koolitanud. Nii asusingi pärast kooli lõpetamist tööle Annikvere kooli, kus aastatel 1962–1966 olin internaadi kasvataja.

Edasi avanes võimalus koju tulla. Elamispinna sain Lupe juurde. 1966. aasta 1. septembrist asusin tööle Kalmetu kooli pioneerijuhina. Viieteistkümneks aastaks. Kalmetul oli siis direktor Johannes Soosaar.

Aeg oli vahva. Ise olin noor. Soosaar oli ju isamaaline Eesti mees, me absoluutselt poliitikat ei ajanud.

Oli viljakas tööde ja tegemiste aeg. Lastega käisime tihti laagris Võrtsjärve ääres. Hommikupoolikuti käisime tööl, teenisime raha. Öhtupoolte tegime oma tahtmist mööda üritusi.

Edasi tuli aeg, mil leiti, et Soosaar ei sobi enam kooli direktoriks: polnud parteipiletit. Koolijuhhi tööd jätkas Toivo Luik.

1981. aasta oktoobris, kui olin õppealajuhataja ametis, tuli range Eduard Trull koolimaja ja tegi ettepaneku asuda Kalmetu kooli direktoriks. (Toivo Luik viidi üle Viljandisse.) Loomulikult polnud ma nõus! Kahe tunni pärast teatas, et olen ametisse kinnitatud!

Olin nii kogematu. Oleks siis keegi õpetanud! Kuskilt ei osanud alustada. Sain mitu käskkirja järjest. Esimese selle eest, et kartulid olid keldris ära mädanenud. Teine käskkiri tehti selle pärast, et tööraamatu järgi töötaks koolis justkui kolm pioneerijuhti. Selgus, et need olid maha kandmata!

● Enna Lond võtab vastu Ülle Gurjevi õnnitluse. MARET LINA foto

Edasi hakkas töö ja elu laabuma. Viigadest õppisin. Tulid kogemused.

Oli aeg, mil koolide vahel käis äge sotsvõistlus. Ühel aastal võitsime selle ära.

"Mis minust maha jääb?" küsib Enna Lond iseendalt.

Kooli keskküte. Enne seda oli vee ja puude tassimine, jäämäed väljas. ÜKT (ühiskondlikult kasuliku töö) tundide ja laste abiga tehti kõik ära.

Maja remont käis ikka nii, et kellega läbi said, sellelt kauplesid vajaliku jupi või meistermehe välja. Selle najal, et kolhoosi esimehega läbi said, kool püsti püsiski.

Gagarini, Leie ja kalamajandi abiga valmis juurdeehitus, kus said ruumi tööõpetuse klassid.

Üks suurem ettevõtmine oli ka see, et hakati tähistama vilistlaste päevi.

Hädasti oli vaja võimlat. Kooli vilistlaste hulgas oli Aarik Rein, kes töötas põllumajandusministeeriumis. Ta lubas koolile võimla tarvis kaarhalli välja ajada.

Kui palju tuli teha seda lobby-tööd. Volikogus ja igal võimalikul hetkel sai ühele ja teisele räägitud: kuule, ole ikka kooli võimla poolt...

Siis tuli aasta 1999. Mu lepingu aeg direktorina töötades sai otsa. Ebameeldiv oli see, et olin kõigile rääkinud: nii kui pensionile lähen, kohe panen ameti maha! Pensionini jäi tõesti vähe aega, aga leping lõppes enne.

Tollane vallavanem Arro kutsus küll mind ka valda tööle haridusnõunikuks, kuid et koolis oli huvijuhhi koht vaba, otsustasin selle kasuks. Ees ootasid ju tuttavad lapsed ja kolleegid ning armas kool.

Tegeled ka praegu koolitööga?

Mul on praegu koolis keele- ja parandusõppetunnid.

Selline mu elukäik on. Lapsi, kes mu käe alt läbi käinud, on palju. Ligi 37

aastat olen koolmeister olnud. Seal on tulnud ka toetus valimiste ajal – endiselt õpilastelt!

Koolis olin ma ikka nõudlik. Ei saa olla koolis ja tööd teha, kui ei nõua. Pole ju mingit mõtet, kui ma seal olen ja keegi mind ei kuula. Siis võib ju seal keegi teine olla. Samal ajal aga... no ikka olen närviline ka. Tean küll, et ei ole vaja häält tõsta. Aga kui su vastas ülbab koolijüts, siis kaua võib!

Mis vahe on õpilasel täna ja 37 aastat tagasi?

Suurim vahe on õpetaja ja kooli korra arvestamisel – öö ja päev. Väga palju õppisin ja võtsin üle Johannes Soosaare juhtimisstiililt: tema tõesed, tarkused ja teise inimesest lugupidamine; eriti teise inimese töö austamine ning arvestamine. Kui palju tegime tööd aias, spordiplatsil, puudega – ise! Õpetajad tegid kõik kaasa.

Lapsed on klassiti nii erinevad. Üks aastakäik on järgmisele täielik vastand. Olen teinud tähelepaneku, et aluspannake varases koolieas – edasine oleneb algklassiõpetajast.

Millega end maha laed?

Kõik suved olen töötanud lastega, esimesed pioneerilaagrites, siis 15 aastat õpilasmalevaga. Suur asi oli nõukogude ajal saada reis lõunasse, Artekki – sealt tuli huvi ja pisik reisimise vastu. Sellega ma end laen ja püsin vormis.

Liikuv olen ma kogu aeg olnud, aga pärast kaalujälgimise läbitegemist sai liikumine mu elustiiliks. Parim kaaslane on mul jalgratas.

Millised on muljed kultuuripreemia saamisest?

Loomulikult oli see mulle suur ja ilus üllatus. Täielik üllatus. Mul on hea meel, et selle preemia andmisega minule on märgatud ka õpetajat. Selle puhul polegi oluline raha number, olulisem on tunnustus. Nüüd noor inimene/õpetaja vaatab ja mõtleb, et kunagi võib temagi selle pälvida.

Mida on vastsel kultuuripreemia laureaadil öelda kohalikele valitsevatele võimudele?

Viiratsi vald suhtub oma koolidesse ja haridusse väga hästi: ega vist midagi saamata ole jäänud, mida on tahetud. Lõpetajatele on makstud isegi toetust.

Vallavalitsus võiks vahetevahel otse tulla/minna kohapeale ja kuulata inimeste mured ära. See, kui direktor käib vallas, on üks asi – ta ajab kooli asja. Aga võib-olla on lihtsal inimesel ka midagi öelda? Võib-olla et ta ka ei küsi, aga kui pole võimalust antud, ei saa me seda teada. Niisamuti võiks ka volikogu esimees korra tulla rahvale lähemale.

Maret Lina

VALLA RAHVAS

Viiratsi valla elanikud 2. jaanuaril 2003: Jõeküla 68, Kibeküla 37, Kuudeküla 44, Loime 20, Mäeltküla 108, Mähma 75, Rebaste 25, Ridaküla 43, Ruudiküla 67, Saareküla 53, Surva 51, Tusti 155, Tõnuküla 71, Tännassilma

188, Uusna 398, Valma 170, Vana-Võidu 413, Vanavälja 82, Vardja 180, Vasara 92, Verilaske 138 ja Viiratsi 1306, kokku 3784 inimest.

2002. aastal sündis vallas 43 inimest (neist 5 sündi on registreeritud mujal), suri 43 kodanikku.

KRISTLUS ON OLNUD MAARAHVA KUJUNDAJA

Eesti maarahvast peeti 19. sajandil üheks kõige suurema lugemis- ja kirjutamisoskusega rahvaks Euroopas, mille üle oleme saanud olla uhked läbi aegade. Mis tõi majanduslikult ja poliitiliselt allasurutud maarahvale sellise märkimisväärse tulemuse kultuuri ja hariduse vallas? Sageli pole me osanud sellele tähelepanu osundada.

Eesti rahvas on määratlenud oma kuuluvuse Ohtumaa kultuuri- ja väärtusruumi. See otsus on tehtud aastasadade kogemuste baasil ja juured ulatuvad kaugesse minevikku.

Eesti on osa kristlikust Euroopast. Eesti kultuuri lahutamatu osa on kristlus. See on sajandite vältel hoidnud eestlaste kõlbelist alust ja väärtushinnanguid. Kirikul on olnud oluline roll kultuuri ja hariduse järjepidevuse tagamisel ja hoidmisel.

Kui rikas on Vana ja Uus Testament hulga ühiskondlike mõtete poolest? Nende poole on pöördunud suured vaimuinimesed. Maalikunstnikud, heliloojad ja arhitektid on leidnud seal oma loomingu sädeme, mis on pidanud vastu aja katsumustele.

Möödunud aasta 17. oktoobril sõlmisid vabariigi valitsus ja kirikute nõukogu ühishuvide protokoll. Dokumentis on muu hulgas öeldud: "Võttes arvesse, et meie rahva ja riigi traagilise lähimineviku tõttu on Eestimaa religioonialastes teadmistes ja kogemustes tõsisid puudujääke, kuna ateistlik propaganda ja elu põhiväärtusi mitteamvestav mõtteviis on tekitanud teadmatust ja hoolimatust vaimsete küsimuste suhtes."

Dokument väljendab ühiseid huve ja koostööd, mis hõlmab praktiliselt kõiki Eesti ministeeriume ja ametkondi.

Sageli on välja pakutud uus olnud hämaruse katte alla peitunud vana. Taas avastatud pärand üllatab meid. On loomulik, et reaktsioonid on erinevad.

Oleme harjunud kuulma ja tõe pähe võtma, et ristiusk (kristlus) toodi meile mõõga, tule ja vägivalla teel Lääne-Euroopast.

Olles sajandeid Vene kahe peaga

katka võimu all, oli see tsaarivõimu teadlik psühholoogiline tegutsemine maarahva suhtes, et maksimaalselt pingestada baltisakslaste ja talupoegkonna suhteid. Eesmärk oli näidata läänest tulnud mõttevoolu negatiivses valguses ning ida mõtte suurt paremust.

Meie esivanemate suhtumine kristluses on olnud jaatav ja see positiivne meelsus ulatub kaugesse muinasaega. Meeldetuletuseks: eesti mütoloogias puudub sõjajumal.

Eesti rahva haridus on olulisel määral saavutatud Piibli kaudu. Esimesed kokkupuuted kirjatähega toimusid Piibli seletamisel ja lugemisel.

18.–19. sajandil olid eestlased ühed suurema kirjaoskusega rahvas ääretus Vene riigis. Inglismaal ja Ameerikas oli 19. sajandil haridus keskmise elanikkonna kihil võrdlemisi kõrge, kuna seal tunti hästi Piiblit, loeti uuesti, seletati ja ka vaieldi. Aga mis peamine, püüti neid Piiblis olevaid tõdesid ellu rakendada. Praegu on need riigid maailma kõrgeima elatusstandardiga.

Eesti rahva harimisel oli oluline osa kirikul. Mitte ainult luterlikul ja õigeuskirikul, vaid ka nn. vabakoguduste liikmetel.

18.–19. sajandil toimus Eestis usuline ärkamine. Selleks ajaks oli valitsev kirik kaotanud sideme rahvaga. Inimese hing otsis midagi enam, kui seda suutis pakkuda luterlik või õigeusu vaimulik. Riigiusk jäi suure osas seaduse- ja karituseusundi raamidesse.

Inimene otsib iseenast sünnist kuni viimse hingetõmbeni. Selle juures on toeks olnud kolm põhimõtet: usk, lootus ja armastus. Selle lünga täitsid edukalt mõned kirikuõpetajad ja vabakogudused – sektid.

Eesti suurim usuliikumine 17. sajandi teisel poolel sai algtooke Kesk-Euroopa vaimuliikumisest, mis asus küll õpetuslikult luterlikul alusel, kuid asetas siiski rõhu südameusule.

Vennastekoguduse tekkega algab ka tegelik usulise ja üldse kirjanduse loomine talupoegadele ja selle kaudu

maarahva harimine. Ärkamine vaimselt tasandilt tõi talurahva vaesesse ja üksluisesse ellu midagi uut – lootuse tulevikule. Vaimne ärkamine pani aluse eesti rahva kultuurilisele ja rahvuslikule arengule, mis saavutas oma esimese kõrgtipu 1918. aastal Eesti Vabariigi sünniga.

Mitmed uurijad (Philipp, Ilja, Veem jt.) on pidanud 18.–19. sajandi vennaste liikumist eesti talurahva esimeseks rahvuslikuks (ärkamis)liikumiseks või selle eelkäijaks. Need seisnevad haridusliku ja majandusliku tegevuse, laulukooride ja ühistegevuse edendamises talurahva seas.

Eesti rahvas on maailmakultuuri rikastanud nii mõnegi päikseliselt ereda tahuga. Üheks selleseks väärtuseks on Euroopas esimese rahvakiriku loomine. See on isegi maailma taustal erakordne ja esmakordne: enesekorraldusega rahvakirik, mis ei olnud riigivõimu staatuses. EELK samastas end rahvaga 1917. aastal.

Kultuurilist-usulist pilti on alati mõjutanud ühiskonnas valitsev majanduslik-poliitiline olukord. Me mäletame selgelt nõukogude aega, mil riigivõimu kõige tugevam surve oli suunatud rahvuslikele struktuuridele ja kirikule. Sel ajal naeruväärirati usku ja vastukaaluna ülistati globaliseerimist nõukogulikus sõnakäsitluses. Materialism-naturalism ei kao lõplikult mitte kunagi, kuid loodame, et ta ei ole Eestimaa enam valitsev. Milline mõju on materialismil meie kogukonnale, see oleneb juba meist endast.

On loomulik, et laialt vahava ateismi ja sekularismi kõrval antakse ruumi ka kristlikule mõttelaadile.

On hea, kui me teame oma kultuuri ja hariduse algvundamenti. Kordamine, meeldetuletamine ja taasavastamine on ka osa kultuurist ja haridusest.

Viiratsi Vallavalitsus arutas kahel istungil piibliõppega seonduvat. Järjekordne samm on astunud.

Roland Tulik

MEELDEJÄÄV JÕULUAEG

Viiratsi Hoolekandekeskuse vanuritel oli möödunud aasta lõpul lausa kuhjaga meeldejäätavaid üritusi. Nende kordaminekute eest täname eeskätt meie juhatajat Merike Sihti, kes hiljutistel valimisvõistlustel sai Viljandi Linnavolikogu liikmeks ja on sealse sotsiaalkomisjoni esimehe asetäitja. Näidates üles oma teotahet, parandamaks ja rõõmustamaks vanurite elu-olu, toimuski alljärgne.

Algas see 18. detsembri kontserdiga, mille andsid Viljandi Kultuurikolled i õpilased: duo, neiu viiulil ja noormees teppo löötpillil. Nad esitasid ilmekalt eesti rahvalaule ja muusikapalu. Neiu valdas nii Võrumaa torupilli kui ka igivana rootsi viiulit, mille keeled olid

keeratud hobusesabajõhvidest. Täna-sime noori muusikuid aplausiga.

20. detsembril külastas meid Soomest tulnud jõuluvana, kel oli kaasas viis päkapikku. Nad jagasid kingitusi ja esitasid soomekeelseid laule. Meiegi laulsime vastu igihaljast kuusepuulaulu.

23. detsembril oli hooldekodus tõeline jõulumeelo. Kaua oodatud hetk oli käes. Pidulikku õhtusööki ilmestasi laual pargade keskel süüdatud dekoratiivküünlad. Kokatädi Juta oli valmistanud maitsva prae majandusjuhataja Irina näpunäidete kohaselt. Ühinesime juhataja Merike Sihi tõstetud toostiga.

Ohtueine söödud, siirdusime saali, kus küünlavalguses säras jõulupu. Lauluõpetaja Aime Reieri akordioni saatel laulsime nii igihaljaid jõululaule kui omaloomingut. Nii kõlasid Hilda

Vaheri "Lumelilled aknal" ja August Leetma "Talverõõm".

Uhkes univormis ja kepiga jõulutaat saabus kuljuste helina saatel, oli väga jutukas ning tõi kaasa suure korvitaie maiustuspakke.

Üllatusesinejateks olid Tiina Kaljula süntesaatoril ja Tõnis Tulp kitarril, kes esitasid kirikulaule. Nautisime Tiina hurmavat häält ja esinemiskindlust, pinnides üha uusi lisalugusid. Pidu lõppes meeleoluka lindimuusikaga.

Täname juhatajat Merikest, pearaamatupidajat Tiinat, majandusjuhatajat Irinat, meditsiiniõde Mallet, õde-pere-naist Annelyt ning hooldeõdesid Saimat, Lead, Karinit, Silvat, Liinat, Leilit, Heldat, Poliinat, Liidit ja kokatädi Jutat.

Uue aasta tervitused toob hooldekodu poolt vallahvale

August Leetma

KÜLADE TAASTAMISEKS JA ARENDAMISEKS SAAB TAOTLEDA INVESTEERINGUTOETUST

Detsembrikuu volikogu istungil oli juttu investeringutoetusest. Kuulajateks olid tookord volikogu liikmed ja külavanemad. Täna sees lehenumberis jagab selgitusi ja vastab küsimustele külaliikumise ja mittetulundusühenduste koordinaator-nõustaja Kaja Kaur, kes oli lahkesti nõus oma ettekande lahti rääkima kõigile "Kuukirja" lugejale.

SAPARD on Keski- ja Ida-Euroopa maade põllumajandusele ja maaelule antava liitumiseelse abi programm, mille aluseks on kandidaatriikide poolt koostatud maaelu arengu kava. 2003. aastal avaneb Euroopa Liidu eelstruktuurifondidest SAPARD-i VI meede.

Mida kujutab endast VI meede?

Küla taastamisele ja arendamisele suunatud SAPARD-i VI meede toetab tegevusi, mis aitavad tegevdada küla sotsiaalset infrastruktuuri. Lihtsamalt öeldes on võimalik saada ehitus- ja renoveerimistoetust külaelanike ühiseks tegevuseks. See on mõeldud ühiskondlike ehitiste ja muude objektide jaoks, mis suurendavad elanike võimalusi teha koostööd ja korraldada ühisüritusi, loovad ligipääsu informatsioonile (näiteks internetipunktid-teabe-toad) ning mille arendamine parandab küla välisilmet.

Seda abinõu kasutatakse Eesti maa- ja piirkonnas küla territooriumil. Taotleda saavad mittetulundusühingud (toetusmäär 90% projekti maksumusest), vald (80%) ja tegutsev ettevõtja (70%). Ettevõtja ei saa küsida toetust interneti- või infotoo rajamiseks.

Millised on selle meetme põhinõuded?

Külale investeringutoetuse saamine eeldab osapoolte head koostööd ja arenguplaanide ühtlustamist. Eelkõige peavad olema tegusad inimesed, kes istuvad üheskoos maha ja arutavad läbi, millises olukorras on küla (külad), kuhu tahetakse jõuda nii lähemas kui kauges perspektiivis ning kuidas seda tehakse. Seega on vaja koostada küla arengukava, mis haakub valla arengukavaga.

Investeeringu objekt peab asuma küla territooriumil, kuuluma taotleja

omandisse või on antud taotlejale kasutamiseks vähemalt viieks investeringujärgseks aastaks. Ehitise puhul peab olema ehitusluba; pargi jaoks haljastusprojekt.

Vähemalt viie aasta jooksul tuleb kasutada investeringu objekti sihtotstarbeliselt vastavalt vallavalitsusega sõlmitud avaliku kasutuse kokkuleppele.

Taotleja peab tõestama kavandatava objekti vajalikkust. Sellele kriteeriumile vastavust hindab maavanem, kes moodustab selleks nõuandva komisjoni, kuhu kuuluvad nii avaliku, äri- kui ka mittetulundussektori esindajad.

Millised on lubatud kulutused?

Lubatavateks peetakse rajatise või selle osa ehitamist või rekonstrueerimist, ehitus- ja haljastusprojekti ettevalmistamiseks seotud töid ja teenuseid, mis ei ole suuremad kui 12% toetatavast investeringuobjekti maksumusest, ruumi sisustuse, muusikariista, seadme või tarviku soetamist ning infotehnoloogia (riist- ja tarkvara) soetamist, kui investeering tehakse infopunkti arendamiseks.

Kaubad ja teenused peavad pärinema Euroopa Liidu liikmes- või kandidaatriikidest.

Kui suurte summadega on tegemist?

Toetuse maht on 13,27 miljonit krooni aastas, millest 10,61 on mõeldud külakultuuri ja 2,65 infopunktide arendamiseks. 2003. aastal liidetakse kokku kahe aasta summad, sest meede eelmisel aastal veel ei rakendunud, kuid raha on olemas. See summa jaguneb maakondade vahel vastavalt külaelanike arvule.

Meetme abil loodetakse toetada nelja aasta jooksul umbes 80 projekti aastast ning 2006. aastaks on programmiga hõlmatud külade arvuks prognoositud 580.

Kas Eestimaa külad on valmis toetust küsima?

Eestimaa külad on saanud päris hea projekti kirjutamise kogemuse kohaliku omaalgatuse programmist, kuid antud juhul on vaja põhjalikumalt eeltööd. Meetme riigipoolsed ettevalmistused alles käivad ja palju asju on veel vaja

täpsustada, kuid küla peaks juba praegu käima arengukavade koostamine. Eeldatavalt on suve hakul taotluste esitamise aeg käes.

"Kodukandi" liikumine on küla jaoks käivitunud arengukavade koostamise üle-eestilise koolitusprogrammi, milles igast maakonnast saab osaleda 8 külaliidrit. Viiratsi vallast on vajalikke teadmisi kogumas Kadri Vollmann, kes on võtnud kohustuse õpitu kohapeal edasi anda. Samas eeldab see valla, küla ja inimeste koostööd, sest arengukava ja taotluse kirjutamine on tõsine ettevõtmine, mille aluseks saavad olla ikka kohapealsed vajadused ja inimeste soovid.

Mis on küla arengukava ja mida see peab sisaldama?

Arengukava on teatud ajaks loodud koostöökokkulepete ja teguviiside süsteem, mis teadvustab olemasoleva olukorra ja annab kindla suuna, mida kasutatakse ühise eesmärgi saavutamiseks.

SAPARD-i VI meetme nõuete kohaselt sisaldab arengukava järgmist: küla või küla nimeid, piirkonna elanike arv, arengukava kehtivuse- ja koostamisega, peetud koosolekute arv, osalenud külaelanike arv, arengukava eesmärgid, piirkonna üldine kirjeldus, elanikkonna vanuseline ja sooline jaotus, majandus ja infrastruktuur, piirkonna analüüs (tugevused, nõrkused, võimalused, ohud), eelisarendatavate valdkondade loetelu, täpne tegevuskava.

Ühendus "Kodukant Viljandimaa" jagab teadmisi arengukavade koostamise ja SAPARD-i VI meetme kohta ning tuleb vajadusel valdadesse nõu andma (info tel. 33 769).

Kuhu tuleb taotlused esitada?

Hetkel ei saa veel taotlusi esitada, kuid teada on, et toetuste administreerimist korraldab Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet (PRIA), millel on piirkondlikud bürood igas maakonnas. Viljandis asub see Leola 15a (tel. 51 622). Lisainfot SAPARD-i kohta on võimalik saada internetist www.agri.ee/SAPARD.

PASSIVAHETUS

Vaadake üle oma passi kehtivuse tähtaeg. Uut dokumenti vajades tuleb esmajoones taotleda ID-kaart (isikutunnistus, mis on kohustuslik siseriiklik dokument). Koos ID-kaardiga on võimalik taotleda ka passi, mis on vajalik reisimiseks.

Lihtne ja mugav on taotleda dokumente posti teel. Seda saab teha juhul, kui Kodakondsus- ja Migratsiooniamet on isikule varem dokumendi välja andnud. Dokumendi esmakordsel taotlemisel või alla 15-aastasele lapsele dokumendi taotlemisel tuleb pöörduda Kodakondsus- ja Migratsiooniameti poole.

Taotlemise esitamiseks posti teel on vaja juhiseid järgides täita taotlus-

ankeet ning panna lisaks sellele ümbrikusse 1 värvifoto (40 × 50 mm), – ka siis, kui taotletakse mõlemat dokumenti –, ning riigilõivu tasumist tõendav dokument (võib olla ka panga makseautomaadi või internetipanga maksekorralduse väljatrükk).

Nimemuutuse korral lisada ka nime muutust tõendava dokumendi koopia.

Taotlus tuleks saata aadressil: Kodakondsus- ja Migratsiooniamet, Lastekodu 48, 10144 Tallinn, märgusõna "taotlus".

Kui taotlus on jõudnud Kodakondsus- ja Migratsiooniametisse, saadetakse vastu teatis taotluse menetluse võtmise kohta. Kui taotlus on valesti täidetud või puudub mõni dokument, võetakse taotlejaga ühendust.

Dokumentide võib taotleda ka üks-

kõik millises Kodakondsus- ja Migratsiooniameti teenindusüksuses.

Viljandimaa osakonnas (Vabaduse plats 6 I korrusel) on vastuvõtupäevad E, T, R kella 9–17, K 9–18 ja N 9–16. Iga kuu esimesel neljapäeval kodanike vastuvõttu pole.

Kodakondsus- ja Migratsiooniameti osakonnas on vajalikud isikutunnistus ja pass, 1 värvifoto ja riigilõivu tasumist tõendav dokument (kuni 100 krooni riigilõivu saab tasuda kohapeal), nime muutmise korral ka seda tõendav dokument. Uue dokumendi saab kätte 30 päeva pärast taotlusandkeidil märgitud väljastuskohas isikut tõendava dokumendi alusel.

Kui senises passis on kehtiv välisriigi viisa või elamisloa, peab pärast uue (Järg 8. lk.)

Õnnitleme eakaid sünnipäevalapsi!

Jaauaris

17. Enno Kell	73
19. Maria Jürgenson	75
19. Theodor Unt	74
20. Selma Tverdohleb	82
21. Salme Savik	90
21. Salme Leesi	86
21. Leida Tõnisson	85
21. Anna Kruglova	74
22. Hilma Mikk	72
24. Anna Vösotskaja	65
25. Tõnu Salong	72
26. Aleksandr Jullinen	90
26. Heino Tõnisson	77
27. Helga Rebane	84
29. Anna Feodorova	80
30. Jüri Rebane	72
31. Boris Porkanen	65

Veebruaris

2. Ella Telve	82
2. Alice Jäärats	77
2. Harri Juhansoo	74
2. Otto Pärt	72
3. Heino Mikk	74
5. Vaike Järvi	73
5. Elfriida Sadam	70
7. Ida Karu	86
7. Harry Erm	80
9. Laine Jüris	65
10. Valentina Krjukova	65
11. Margarita Kalda	72
11. Ilme Muts	65
12. Elmar Auksmann	73
12. Dmitri Nikolajev	71
13. Aili Müür	65
14. Jaan Suits	97
15. Vilma Roo	76

SOODUSTUS KORTERI- ÜHISTUTELE

Seoses korterelamute haldamise muutusega soovib vallavalitsus kõigil, kes neis majades elavad, kiiresti moodustada ühistu, kui seda pole veel tehtud.

Ühistu on parim korterelamute haldamise viis. Korteriühistu kaudu on elanikel kõige parem jälgida laekunud raha sihipäraselt kasutamist ning planeerida tulevase remonte ja investeeringuid.

Vallavalitsus aitab omalt poolt kaasa sellega, et tasub ühistu moodustamise kulud.

Viiratsi Vallavalitsuse korraldus nr. 1 7. jaanuarist 2003

Seoses korterelamute haldamise muutumisega neis elamutes, kus korteriühistu moodustatakse käesoleval aastal enne 1. märtsi, kannab ühistu moodustamise kulud vallavalitsus.

Väino Luik,
vallavanem

● Jäätuba jõuluvanaga endi hulgast kutsub järele tegema.

JÕULUDE AJAL RAHVAMAJAS

Jõuluaeg algas 1. detsembril, kui esimese advendiküünla süütas õpetaja Toivo Vilumaa. Esmakordselt korraldati raamatupäev, mille tahame muuta igaaastaseks traditsiooniks.

Kontserdil esinesid Ene Raju laululapsed, Aime Reieri kanneldajad ning ansamblid "Kanarbik" ja "Virvas".

Lapsed omandavad juba sügisest saati vanu kombeid ning tähistavad kalendripäevi. Kooskäijad saavad nädalalõppude reedestel diskodel tasuta sissepääsu, muusikat teevad lapsed ise.

Meeldejäävaimaks oli 14. detsembril Lilli jõulumaa külastamine. Osalejaid oli aastastest mudilastest mürsikuteni. Kõik jäid ülimalt rahule.

19. detsembril toimus folkloorirühma "Õunake" jõulupidu. Ise tehtud, hästi tehtud: jõuluvanagi omade hulgast! Loodud jäätuba oli unikaalne ja järeletegemist väärt.

21. detsembri jõulupeole löid meeleolu Tarvastu Gümnaasiumi laulu- ja tantsuueid, Köpu tantsumemmed trupist "Mikskamitte" ja kultuurikolled i viimase kursuse noormehed.

22. ja 23. detsembril toimusid pensionäride ja koduste laste jõulupeod. Viimasel esines Viljandi Nukuteater.

● Adventiküünla süütas õpetaja Toivo Vilumaa.

5. jaanuaril, kolmekuningapäeval toimus pensionäride pärastlõuna, kus kõneles õpetaja Mart Salumäe. Pärast lõunat põletati kuused, mis olid kodusse ja ametiruumidesse jõulumeeleolu toonud.

21.–23. veebruarini toimuvad Eesti Vabariigi sünnipäeva üritused.

Sel ajal on rahvamajas avatud näitused, mille kujundatakse käsitöö- ja kunstiring. Tutvustatakse Monika Hinde maale ja Vello Lattiku raamatuid. Viimaste esitus on 23. veebruaril kell 14, mil toimub ka kontsert. Pensionäride pärastlõunal tuleb tervitama Viiratsi vallavanem.

Mare Kilk
Riina Orulaid

● Lilli jõulumaal oli lahe liikuda kaasaegse motoriseeritud jõululiikuriga.
MARE KILGI fotod

TULEMAS ON XXI VÖRTSJÄRVE TALIMÄNGUD

XXI Võrtsjärve talimängud peetakse tänavu 1. veebruaril Rõngus. Korraldajad on programmi võtnud neliteist spordiala.

Murdmaasuusatamises on 2 km distants 13–15-aastastele tütarlastele ning 35-aastastele ja vanematele naistele.

3 km on mõeldud 13–15-aastastele poistele, 16–18-aastastele neidudele, 19–34-aastastele naistele ja 40-aastastele ja vanematele meestele.

5 km distantsile lähevad 16–18-aastased noormehed ning 19–39-aastased mehed.

Teatesuusatamises (2 naist + 2 meest) sõidab iga võistleja 300 meetrit.

Nii murdmaa- kui ka teatesuusatamine toimub vabas stiilis.

Uisutamises on distantsiks üks ring 100–120 m ning võistkonnas üks mees ja üks naine.

Liulaskmises võisteldakse liu pikkuse peale, vanus osavõttu ei piira.

Laste kombineeritud teatevõistlus on mõeldud kuni 8-aastastele (2 poissi + 2 tüdrukut), kusjuures võisteldakse kiiruse peale.

Autode jäärajasõit nõuab ühesilla-veoga autot, kusjuures talvrehvidena ei või kasutada naastrehve. Kolmeliikmelisest võistkonnast läheb arvesse kahe parema tulemus.

Nais- ja meeskorpallurid mängivad nii alagrupis kui ka finaali võistlustel turniirisüsteemis "parem kolmest".

Males ja kabes selgitatakse paremusjärjestus turniirisüsteemis. Võistkonnas 2 meest ja 1 naine ning mõtlemisaeg 20 minutit mängule.

Koroonamängus on võistkonnas 2 meest ja 1 naine. Kasutusel on 1994. aasta rahvusvaheline võistlusmäärustik.

Mälumängus on võistkonnas viis liiget. Esitatakse 24 küsimust spordist, loodusest, geograafiast, ajaloo, kirjandusest ja variatist.

Vallajuhtide kombineeritud teatevõistluses on osalemisõigus vallavanelmal, volikogu esimehel või aseesimehel.

Ehk jagub lund ka veebruarikuuks, et talialad sooritatud saaksid.

Matti Kallaspoolik

Uusna lasteaia "Tõruke" pere tänab südamega osaühistut "Leik" ja Jüri Kessat. Tänu nende rahalisele toetusele sai teoks imetore jõuluetendus Malle Pilla-Pallast. See oli väga õpetlik lugu lohakast mustast tüdrukust, kellest jõuluajaks sai tubli ja püüdlik laps. Etendusel osalesid ka lapsed, kes laulsid ja lugesid salme. Jõuluvanal oli mahti ära kuulata iga lapse luuletus. Kõige pisemadki suhtlesid julgelt jõuluvanaga.

Täname noori hakkajaid näitlejaid trupist "Must ja valge"!

Ene Austrin, Uusna lasteaia juhataja
ENE AUSTRINI foto

Vana-Võidu aiand murrab pead

Vana-Võidu aiand on tegutsenud pärast iseseisvumisaega juba 7 aastat. Kui palju aastaid ta varem tegutsenud on, ei ole minul täpselt teada. Kui lugeja teab, andku teada!

Aastaid on häid, ka halbu. Kord veab alt ilm, siis on ka saak väike. Teisel aastal jälle ilmastik soodne, saak nii rikkalik, et pole kuhugi panna. Suur meil ja teil, saab omavahel vahetada, aga äri ei taha keegi ajada.

2002. aastal oli aiandis sõna otseses mõttes kuum ja kuiv, saaginumbriid tulid kehvapoolsed. Mis olnud, see olnud! Kaht järjestikust kehva suve ehk ei tule.

2003. aasta hooaeg on algamas. Jaanuari lõpul tuleb sormed mullaseks teha ja seemned mulda idanema sättida. Mida külvata, kas seda, mida alati? Ehk midagi uut? Abi ja nõuandega pöördungi lugeja poole: Sina ju tead, mida tahad koduaias silmarõõmuks ja nosimiseks kasvatada.

Ootame vastust kümnele küsimusele.

1. Kes oled, Vana-Võidu aiandi klient? Tutvusta end!

2. Kuidas sattusid aiandisse? Kust leidsid info või reklaami?

3. Millised olid ootelamused (positiivsed, negatiivsed)?

4. Kas ostusooovid said rahuldatud?

5. Kas taimede elujõud rahuldab? Kas saak oli ootuspärase kvaliteedi ja maitsega?

6. Kas oled ise staa ikas taimekasvataja?

7. Mida soovivad aiandile, kes soovib oma kliente aidata (sordid, kasvatamine, taimedest toidu valmistamine, külvikalender, mahetootmine jm.)?

8. Kas 2003. aasta koduaed on traditsiooniline: kartul, kapsas, porgand, peet, maasikad, lilled või mõtled muudatustele? Millised need oleksid?

9. Milline on algava hooaja trendikas taim või lill?

10. Kust eelistaksid osta aiandi toodangut (taimi, köögivilja, marju, mett)? Kas Vana-Võidu tulek on tülikas?

Kõikidele vastajatele annab Vana-Võidu aiand kevadisel taimeostul 10 protsenti hinnasoodustust.

Selleks lisa vastamisel oma nimi. Vastuseid võib saata kirja teel: 70 101 Vana-Võidu aiand, Eha Luud või elektronposti teel: aedmesi@hot.ee või aiand@hanza.net

Kodulehekülj on www.hot.ee/aedmesi/
Eha Luud

Ära anda musta-valgekirju **merisiga**.
Tel. 052 73 176 või 31 634.

Ostan Viiratsisse ühetoalise ahiküttega korteri. Info 94 541.

Müüa maja või vahetada Halliste vallas Koskillas asuv elamu elamispinna vastu Viljandi lähedal. Info telefonil 051 55 068.

PASSIVAHETUS

(6. lk. järg)

passi kättesaamist minema vastava riigi välissaatkonda.

Alla 15-aastasele lapsele, keskmise, raske või sügava puudega isikule ja üldtingimustel Eesti vanaduspensionini jõudnud isikule maksab mõlema dokumendi väljaandmine või vahetus 100 krooni. ID-kaardi saavad need isikud 25 ja passi 75 krooni eest. Kõigile teistele maksab mõlema dokumendi väljaandmine või vahetus 150 krooni, samaaegselt taotledes 250 krooni.

Lähemat infot saab vallamajast toast 114 või telefonil 94 247.

Ljubov Auksmann

MÄLESTAME

Aliide Voitk

14. 08. 1932 – 16. 12. 2002
Vardja küla

Malle Ristov

9. 08. 1940 – 17. 12. 2002
Surva küla

Zinaida Bóstrova

25. 07. 1925 – 6. 01. 2003
Verilaske küla

Lembit Jaksi

21. 09. 1937 – 10. 01. 2003
Vasara küla

KUUKIRJA annab välja Viiratsi Vallavalitsus, ilmub 20. kuupäeva paiku. Toimetaja Maret Lina (tel. 94 390). Kirjad saata Viiratsi sidejaoskonda 70101; e-post: viiratsi@viiratsi.viljandimaa.ee. Kodulehekülj: <http://www.viiratsi.ee/~viiratsi>. Trükiarv 1300.